

การประยุกต์ใช้จริยธรรมในการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจ
เพื่อสร้างความอยู่รอดให้กับกิจการ

THE ETHICAL PRACTICE IN ORGANIZATIONAL BUSINESS
OPERATIONS TO STRENGTHEN THE BUSINESS SURVIVAL

กาญจนา สุระ
Kanchana Sura

ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Department of Business Administration, Faculty of Management Science,
Chiang Mai Rajabhat University
E-mail: K.suruk@gmail.com

Received: June 29, 2020
Revised: September 3, 2020
Accepted: September 10, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมและทฤษฎีจริยธรรมทางธุรกิจ และ 2) ศึกษาการประยุกต์ใช้จริยธรรมในการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสร้างความอยู่รอดให้กับกิจการ ผลการศึกษาพบว่า จริยธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประพฤติ ปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ถูกต้องและมีคุณธรรม โดยจริยธรรมมาจากหลักคำสอนทางศาสนาซึ่งมุ่งเน้นให้คนประพฤติแต่ในสิ่งที่ดี ไม่เบียดเบียนหรือทำร้ายผู้อื่น สำหรับพัฒนาแนวคิดทฤษฎีทางจริยธรรมธุรกิจประกอบไปด้วย 1) ทฤษฎีประโยชน์นิยม 2) แนวคิดจริยธรรมของ Kantian 3) ทฤษฎีว่าด้วยสิทธิและ 4) ทฤษฎีความยุติธรรม การดำเนินธุรกิจในปัจจุบันต้องดำเนินการอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งจะสามารถช่วยทำให้ธุรกิจอยู่รอดและดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง โดยจะต้องมีการประยุกต์ใช้จริยธรรมในการดำเนินธุรกิจที่สำคัญกับการทำงานของพนักงาน งานด้านการตลาด การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและดูแลสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

คำสำคัญ

การประยุกต์ใช้จริยธรรม การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจ ความอยู่รอดของธุรกิจ

ABSTRACT

This article aims to 1) study concepts of ethics and theories of business ethics and 2) study implementation of ethics in organizational operations for business survival. It is found that ethics involve righteous behaviour and integrity. Ethics also concern the principles of religions which are aimed at people to be high-minded, do not exploit or insult anyone. The concepts and theories of business ethics consist of

1) Utilitarianism, 2) Kantian business ethics, 3) concepts of rights, and 4) Theory of justice. Currently, business operations require social responsibility for the business survival and sustainability. Furthermore, the implementation of ethics is essential for the organizational operations, namely employees' performance, marketing, information technology (IT), and environmental conservation.

Keywords

Ethical Practice, Organizational Business Operations, Business Survival

บทนำ

จากกระแสโลกาภิวัตน์อันเนื่องมาจากการติดต่อสื่อสารแบบไร้พรมแดนได้ทำให้คนในโลกมีการติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นเครื่องมือช่วยในการติดต่อสื่อสารทำให้ประชาชนมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันที่มีความสะดวกและรวดเร็วมากขึ้นกว่าเดิม หากเปรียบเทียบการติดต่อสื่อสารเดิมที่ผ่านมา ดังนั้นจึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ ในโลก จากการที่ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ประเทศชาติ มีความเจริญก้าวหน้าและรุ่งเรือง จึงทำให้รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ พยายามกระตุ้นและส่งเสริมการดำเนินงานด้านธุรกิจเพิ่มขึ้นไม่ว่าจะเป็น การสนับสนุนด้านเงินทุนให้ผู้ประกอบการในรูปแบบของการให้กู้ยืมเงินเพื่อนำมาลงทุนสร้างธุรกิจ ก่อให้เกิดการประกอบการธุรกิจเพิ่มขึ้นทั้งผู้ประกอบการขนาดใหญ่ ผู้ประกอบการขนาดกลาง และขนาดย่อม ซึ่งจากรายงานของฝ่ายสถิติและข้อสนเทศผู้ประกอบการธุรกิจของประเทศไทยพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งประเทศคิดเป็นร้อยละ 99.5 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมดที่เหลือเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ โดยเฉพาะธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถสร้างความเติบโตให้กับเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2561 มีมูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศไตรมาสแรกขยายตัวได้ร้อยละ 4.9 สูงกว่าไตรมาสแรกของปี 2560 ซึ่งขยายตัวได้ร้อยละ 4.3 ขณะที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศขยายตัวร้อยละ 3.3 คิดเป็นมูลค่า 1.61 ล้านล้านบาท (Office of Statistic and Information, Bank of Thailand, 2018)

แม้ว่าการประกอบการธุรกิจจะสามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศเป็นจำนวนมากแต่อย่างไรก็ตามการดำเนินธุรกิจปัจจุบันก็ยังประสบปัญหาธุรกิจขาดความสำคัญและขาดความรับผิดชอบต่อสังคมพยายามแข่งขันกันเพื่อสร้างความเป็นใหญ่และมุ่งหวังที่จะทำกำไรสูงสุดให้แก่กิจการโดยไม่คำนึงถึงจริยธรรม การกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดผลเสียแก่ธุรกิจตามมากล่าวคือ ทำให้ธุรกิจขาดการยอมรับและศรัทธาจากผู้บริโภคทำให้กิจการไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ (Bunbongkan, 2014) การดำเนินธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยยึดหลักการดำเนินธุรกิจตามแนวทางของคุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน ดังนั้นการศึกษาและการทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักจริยธรรมและการประยุกต์ใช้จริยธรรมกับการดำเนินธุรกิจจะเป็นแนวทางที่ช่วยทำให้การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจประสบความสำเร็จและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์หลักในการศึกษา 2 ประการคือ 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมและทฤษฎีจริยธรรมทางธุรกิจ และ 2) ศึกษาการประยุกต์ใช้จริยธรรมกับการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจ

แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมและทฤษฎีจริยธรรมทางธุรกิจ

แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมและทฤษฎีจริยธรรมทางธุรกิจประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

1. ความหมายและหลักจริยธรรม

ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรม หมายถึง การประพฤติที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้องซึ่งบอกให้ทราบว่าพฤติกรรมของบุคคลมีคุณธรรมและเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานของมนุษย์ในส่วนที่เราคิดและปฏิบัติต่อผู้อื่นและเราต้องการให้ผู้อื่นคิดและปฏิบัติต่อเราอย่างไร (Post, Lawrence & Weber, 2002)

จริยธรรม หมายถึง หลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรมโดยมีแนวทางความประพฤติอยู่ในเรื่องของความดีและความถูกต้องโดยความดีคือกุศลกรรมซึ่งเป็นมาตรฐานในการประพฤติธรรมทั้งทางกาย วาจา และใจ มีการกระทำในการดำรงชีวิตโดยสุจริตธรรมเกื้อกูลกัน ไม่ทำร้าย ไม่ล่วงละเมิดกัน มีความเมตตากรุณาต่อกัน (Sihaamphai, 2000)

ดังนั้นจริยธรรม หมายถึง หลักของความประพฤติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของความดีและมีคุณธรรมโดยปลูกฝังให้คนมีการประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดีและมีความถูกต้องทั้งในด้านความคิดและการปฏิบัติต่อกัน

หลักจริยธรรม

จริยธรรมเป็นความประพฤติที่แสดงออกมาที่ตีงามโดยความประพฤติที่ตีงามซึ่งคนจะแสดงออกมาได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยการมีคุณธรรมของคน ดังนั้นการที่คนจะมีคุณธรรมได้จำเป็นต้องอาศัยหลักคำสอนทางศาสนาที่มุ่งเน้นสอนให้คนเป็นคนดีเพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ในส่วนของจริยธรรมที่มาจากหลักคำสอนของศาสนาที่สำคัญและเป็นแนวทางให้คนประพฤติปฏิบัติตาม ได้แก่ จริยธรรมตามหลักคำสอนของลัทธิยูดาเยอ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาพุทธ ศาสนาฮินดู โดยจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักจริยธรรมของแต่ละศาสนาพบว่ามีความเหมือนและคล้ายคลึงกันกล่าวคือ การมุ่งเน้นให้คนประพฤติแต่ในสิ่งที่ดี ได้แก่ การมีความเมตตา กรุณา มีความซื่อสัตย์ มีความยุติธรรม ไม่เบียดเบียนหรือทำร้ายผู้อื่น ดังเช่นจริยธรรมของลัทธิยูดาเยอเน้นในเรื่องคุณค่าของมนุษย์ การปฏิบัติตามสัจธรรม การมีคุณธรรม (Moore & Bruder, 2006) ซึ่งมีความคล้ายกับหลักจริยธรรมของศาสนาคริสต์ที่มุ่งเน้นให้คนทำความดี การมีความรัก ความเมตตาาระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เช่นเดียวกับหลักจริยธรรมของศาสนาอิสลามและฮินดูที่มุ่งเน้นให้มนุษย์ปฏิบัติต่อกันโดยสันติวิธี การมีความซื่อสัตย์ การไม่ทำร้ายหรือเบียดเบียนผู้อื่น นอกจากนี้ยังคล้ายคลึงกับจริยธรรมพื้นฐานของพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นให้คนปฏิบัติตามเบญจศีลและเบญจธรรม โดยเบญจศีลหรือศีล 5 คือข้อละเว้นจากการทำความชั่วทั้งทางกาย วาจา ได้แก่ 1) เว้นจากการฆ่าสัตว์หรือทำร้ายเบียดเบียนผู้อื่น 2) เว้นจากการลักทรัพย์ 3) เว้นจากการประพฤติผิดในกาม

4) เว้นจากการพูดปด 5) เว้นจากการดื่มสุรา ในส่วนของเบญจธรรมคือ ธรรมะที่ดั่งงามที่พึงปฏิบัติ มีอยู่ 5 ประการ คือ 1) เมตตากรุณา 2) สัมมาอาชีวะ คือ การประกอบอาชีพที่สุจริต 3) กามสังวร คือ ความสามารถในการควบคุมตนเองไม่ให้หลงใหลในเรื่อง รูป รส กลิ่น เสียง 4) สัจจะ คือ ความซื่อสัตย์ และ 5) มีสติสัมปชัญญะ คือ ความมีสติ รู้ตนเองเสมอว่าตนเป็นใครกำลังทำอะไรอยู่ (Thewintho, 2007)

จากการที่จริยธรรมเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติที่มาจากหลักคำสอนของศาสนาต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นให้คนประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดีซึ่งเป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานที่คนพึงปฏิบัติต่อกัน ขณะเดียวกันยังเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการธุรกิจได้นำหลักการพื้นฐานนี้ไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้ธุรกิจประสบความสำเร็จและสามารถอยู่รอดได้ในปัจจุบัน

2. พัฒนาแนวคิดทฤษฎีจริยธรรมทางธุรกิจ

จริยธรรมทางธุรกิจเป็นการนำเอาแนวคิดและหลักจริยธรรมมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินธุรกิจเพื่อมุ่งให้ธุรกิจดำเนินงานด้วยความถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม โดยพัฒนาแนวคิดทฤษฎีจริยธรรมทางธุรกิจมาจากแนวคิดทฤษฎีของนักปรัชญาตะวันตกมีรายละเอียดของทฤษฎีที่สำคัญดังต่อไปนี้ (Beauchamp & Bowie, 2004)

1. ทฤษฎีประโยชน์นิยม (Utilitarian Theory)

ทฤษฎีประโยชน์นิยมยึดหลักที่ว่า การกระทำที่มีคุณธรรมและความถูกต้องจะก่อให้เกิดผลดีมากกว่าผลเสียแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเน้นประโยชน์สูงสุดที่เกิดขึ้นกับคนหมู่มาก

2. แนวคิดจริยธรรมของ Kantian

แนวคิดจริยธรรมของ Immanuel Kant จะให้ความสำคัญในความเป็นมนุษย์เพราะมนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ดังนั้นมนุษย์ทุกคนไม่ควรถูกปฏิบัติเหมือนกับเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต

3. ทฤษฎีว่าด้วยสิทธิ (Right Theory)

แนวคิดว่าด้วยสิทธิเกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนบุคคล สิทธิมนุษยชน โดยสิทธิแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สิทธิด้านลบและสิทธิด้านบวก สิทธิด้านลบคือสิทธิที่จะไม่ถูกแทรกแซงหรือขัดขวางหรือเป็นสิทธิเสรีภาพ ส่วนสิทธิทางด้านบวกคือสิทธิที่จะได้รับประโยชน์หรือการได้รับบริการจากหน่วยงานหรือองค์กรธุรกิจที่บุคคลนั้นเป็นสิทธิขององค์กรนั้น

4. ทฤษฎีความยุติธรรม (The Justice Theory)

ทฤษฎีความยุติธรรมคือการปฏิบัติต่อสมาชิกหรือกลุ่มคนในสังคมด้วยความเป็นธรรม ไม่ว่าจะเป็นการกระจายผลประโยชน์และภารกิจ การลงโทษ การใช้กฎหมายจะต้องกระทำลงไปโดยความยุติธรรม

จึงสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่าพัฒนาการแนวคิดทฤษฎีทางจริยธรรมธุรกิจมาจากการนำเอาหลักของจริยธรรม คุณธรรมมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติขององค์กรธุรกิจที่เน้นการมีความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม การไม่เบียดเบียน ตลอดจนการเน้นผลประโยชน์สูงสุดให้กับคนหมู่มาก

ความจำเป็นที่องค์กรธุรกิจต้องมีจริยธรรม

ปัจจุบันยังคงมีผู้ประกอบการบางคนเข้าใจผิดว่าการประกอบธุรกิจไม่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม การประกอบธุรกิจกับจริยธรรมเป็นคนละส่วนกัน จุดมุ่งหมายของการทำธุรกิจคือการได้กำไรสูงสุด ดังที่ Suwanapak (2013) ระบุว่า การดำเนินธุรกิจมีความจำเป็นจะต้องคำนึงถึงจริยธรรม

ทางธุรกิจ เนื่องมาจากหลายคนเข้าใจผิดคิดว่าการทำธุรกิจเป็นกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมอยู่เหนือขอบเขตของจริยธรรมแต่อย่างไรก็ตามจากสภาพการแข่งขันทางด้านธุรกิจที่นับวันยิ่งจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นได้ทำให้ธุรกิจต่าง ๆ พยายามสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยใช้เทคนิค กลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อเอาชนะคู่แข่งซึ่งการใช้เทคนิคดังกล่าวบางครั้งเป็นการเอาเปรียบคู่แข่งและการกระทำดังกล่าวทำให้กระแสสังคมเกิดการต่อต้านการกระทำที่ขาดจริยธรรมของธุรกิจแต่กลับกดดันและเรียกร้องให้ธุรกิจมีความใส่ใจและ ประกอบธุรกิจอย่างมีจริยธรรมเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Krasaesunthon (2015) ระบุว่าสังคมไทยและสังคมโลกในปัจจุบันต่างมุ่งเน้นการพัฒนาด้านวัตถุเพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงว่าการดำเนินงานจะเป็นการเอาเปรียบก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสังคมมากน้อยประการใด ดังนั้นทุกภาคส่วนในสังคมจึงต้องหันกลับมาให้ความสำคัญและเรียกร้องให้ธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มขึ้น

ทั้งนี้ได้มีนักวิชาการที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมกับการดำเนินงานของธุรกิจ เช่น (Bangmo, 2000; Pisalbutra, 2005; Traichakphop, 1998; Velasquez, 2006) มีความเห็นว่าปัจจุบันผู้ประกอบการธุรกิจมีความจำเป็นที่จะต้องตระหนักและให้ความใส่ใจในการนำเอาจริยธรรมเข้ามาใช้ในการดำเนินธุรกิจเพิ่มมากขึ้นโดยมีเหตุผลซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) การขยายตัวของชุมชนและสังคมเพิ่มขึ้นทำให้การดำเนินธุรกิจมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในการที่จะผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ดังนั้นองค์กรธุรกิจจำเป็นจะต้องใช้จริยธรรมมาเป็นมาตรฐานเพื่อกำหนดความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบการ

2) การเพิ่มขึ้นของธุรกิจทำให้เกิดการแข่งขัน การเอาเปรียบประหว่งกัน มีการแย่งชิงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างไม่เป็นธรรมก่อให้เกิดปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม ธุรกิจจำเป็นจะต้องนำเอาจริยธรรมมากำหนดเป็นมาตรฐานเพื่อสร้างความเป็นระเบียบและความเป็นธรรมในการจัดสรรผลประโยชน์ให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย

3) ความคาดหวังของสังคมที่ต้องการให้องค์กรธุรกิจมีการดำเนินงานที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้บริหาร พนักงาน ผู้ถือหุ้น เจ้าของปัจจัยการผลิต ผู้บริโภค ตลอดจนสาธารณชนเพิ่มขึ้น

จากการดำเนินธุรกิจปัจจุบันไม่อาจปฏิเสธได้ว่าจะต้องกระทำควบคู่ไปกับการมีจริยธรรม เรื่องของจริยธรรมมีบทบาทและความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจเพราะจะเป็นเกราะป้องกันและช่วยทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของธุรกิจมีความเชื่อมั่นต่อธุรกิจอันจะทำให้ธุรกิจมีความเข้มแข็งและสามารถอยู่รอดได้ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอันรวดเร็ว ตลอดจนการแข่งขันทางธุรกิจที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น

การประยุกต์ใช้จริยธรรมกับการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจ

จากการที่การดำเนินธุรกิจในปัจจุบันจะต้องกระทำบนพื้นฐานของการมีคุณธรรมเพื่อจะทำให้ธุรกิจสามารถอยู่รอดได้โดยที่การดำเนินธุรกิจจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลักที่สำคัญได้แก่ ด้านการผลิตและการตลาด ทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยี ตลอดจนสิ่งแวดล้อม (Shaw, 2011) บทความนี้มุ่งศึกษาการประยุกต์ใช้จริยธรรมกับการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจ ได้แก่ การประยุกต์ใช้จริยธรรมกับ

การทำงานของพนักงาน การประยุกต์ใช้จริยธรรมกับการตลาดและการผลิต การประยุกต์ใช้จริยธรรมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และจริยธรรมกับการดูแลสิ่งแวดล้อม

1. จริยธรรมขององค์กรธุรกิจกับการทำงานของพนักงาน

องค์กรธุรกิจที่ดีพึงให้ความเคารพและมีความรับผิดชอบต่อนักงานที่ทำงานในองค์กรธุรกิจทุกคนโดยจะต้องตระหนักถึงความสำคัญโดยถือว่าพนักงานเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าถือเป็นฟันเฟืองอันสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุผล โดยหลักจริยธรรมพื้นฐานซึ่งองค์กรธุรกิจพึงปฏิบัติต่อลูกจ้างก็คือ 1) หลักความสามารถ 2) หลักความเสมอภาคในโอกาสและ 3) หลักความมั่นคงในการทำงาน (Nkomo, Foltler & McAfee, 2008) โดยองค์กรธุรกิจจะต้องมีการคัดเลือกคนเข้าทำงานจะพิจารณาจากความรู้และความสามารถของคนเป็นหลักมีคุณธรรมในด้านความยุติธรรมในการคัดเลือก โดยองค์กรธุรกิจจะต้องใช้ระบบคุณธรรม (Merit System) เป็นหลักในการคัดเลือกและหลีกเลี่ยงไม่ใช้ระบบอุปถัมภ์ (Patronage System) การคัดเลือกคนเข้าทำงานจะต้องกำหนดกฎกติกาในการรับสมัครที่มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครที่มีความชัดเจน มีขั้นตอนวิธีการคัดเลือกที่มีความโปร่งใส เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามที่ต้องการมีสิทธิในการที่จะสมัครอย่างเท่าเทียมกันไม่มีการปิดกั้นโอกาส จากการศึกษาพบว่าการใช้ระบบการคัดเลือกบุคลากรโดยใช้หลักความสามารถจะช่วยให้ภาพพจน์ขององค์กรธุรกิจมีความน่าเชื่อถือและศรัทธาตลอดจนเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปอันจะส่งผลทำให้ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการดีขึ้น (Wattanarangsana, 2016) ขณะเดียวกันองค์กรธุรกิจจะต้องให้โอกาสแก่บุคลากรในองค์กรในการพัฒนาตนเองมีการปฏิบัติต่อบุคลากรทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน เช่น การเลื่อนขั้น เลื่อนเงินเดือน ใช้ระเบียบปฏิบัติแบบเดียวกัน ดังตัวอย่างของบริษัทยูเรกาดิไซน์ จำกัดที่มีการนำเอาระบบคุณธรรมเข้ามาใช้ในการบริหารงาน ได้แก่ หลักความสามารถ หลักความเสมอภาคและความมั่นคงในการทำงาน กล่าวคือ 1) หลักของความสามารถ โดยทางบริษัทใช้การคัดเลือกพนักงานตามความรู้และความสามารถเป็นหลัก 2) หลักความเสมอภาค ทางบริษัทจะใช้กฎระเบียบแบบเดียวกันในการปฏิบัติกับพนักงานทุกคน ไม่มีการเลือกที่รักมักที่ชัง การพิจารณาเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งจะให้พนักงานทุกคนมีสิทธิในการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง ไม่มีการปิดกั้น โดยจะพิจารณาจากผลการปฏิบัติงานและความสามารถเป็นหลัก 3) หลักความมั่นคงในการทำงาน บริษัทจัดทำระบบประเมินค่างานและโครงสร้างเงินเดือนให้สามารถแข่งขันกับตลาดแรงงานได้โดยแนวทางคือผลตอบแทนจะต้องไม่น้อยกว่าบริษัทอื่นในอุตสาหกรรมเดียวกัน จากการศึกษาที่บริษัทยูเรกาดิไซน์ จำกัดนำเอาหลักคุณธรรมเข้ามาใช้กับการบริหารงานทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีเป็นที่ชื่นชมและยกย่องจากสังคมจนทำให้ได้รับรางวัลธรรมาภิบาลจากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) (Institute for Small and Medium Enterprises Development, 2015)

จากหลักคุณธรรมที่ธุรกิจยึดถือและปฏิบัติต่อพนักงานนั้นผู้บริหารขององค์กรธุรกิจควรกระทำอย่างต่อเนื่องในการปฏิบัติต่อบุคลากรทุกคนดังตัวอย่างบริษัทยูเรกาดิไซน์ จำกัดได้นำเอาหลักคุณธรรมเข้ามาใช้ในการดำเนินงานโดยมีการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของพนักงานได้แก่ การจ่ายค่าจ้าง ค่าตอบแทนอย่างเหมาะสมเท่าเทียมกับบริษัทอื่นที่ประกอบกิจการเหมือนกัน มีความเป็นธรรมกับพนักงานทุกคนโดยใช้กฎ ระเบียบแบบเดียวกันในการปฏิบัติกับพนักงานทุกคนจึงเป็นแบบอย่างที่ดีที่ธุรกิจอื่นควรนำไปเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ

2. จริยธรรมขององค์กรธุรกิจกับผู้บริโภค

Ferrell & Hirt (2008) หน้าที่ทางธุรกิจที่มีส่วนสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับผู้บริโภคที่สำคัญประกอบไปด้วย หน้าที่และความรับผิดชอบด้านการตลาดและการผลิต งานด้านการตลาดจะเกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการเพื่อจำหน่ายให้กับผู้บริโภคและก่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุดให้กับผู้บริโภค ดังนั้นการประยุกต์ใช้จริยธรรมขององค์กรธุรกิจกับการตลาดและการผลิตจะเกี่ยวข้องกับ ความรับผิดชอบ ดังต่อไปนี้ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ องค์กรธุรกิจควรผลิตสินค้าที่มีปริมาณเหมาะสมกับปริมาณความต้องการของผู้บริโภคเพราะหากผลิตสินค้าในปริมาณมากเกินไปแต่ไม่สามารถจำหน่ายได้หมดก็เกิดผลกระทบต่อธุรกิจทำให้ธุรกิจต้องเสียต้นทุนเพิ่ม สินค้าไม่สามารถจะเก็บได้ต่อไปเพราะเสียหรือบูดเน่า 2) ด้านคุณภาพสินค้า กล่าวคือ ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน มีการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้เพื่อทำให้ผลิตภัณฑ์ออกมามีคุณภาพและได้มาตรฐานสูงสุดอันจะสามารถช่วยสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดย Research Center, Thurakbundit University (2013) ระบุว่า ปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการผู้บริโภคจะคำนึงถึงเรื่องคุณภาพเป็นหลัก กล่าวคือเลือกซื้อสินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน หากสินค้ามีคุณภาพและราคาไม่แตกต่างกันโดยที่สินค้ายี่ห้อหนึ่งเป็นของบริษัทที่มีการนำเอาจริยธรรมในการดำเนินงาน การมีความรับผิดชอบต่อสังคม และอีกยี่ห้อหนึ่งเป็นของบริษัทที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้บริโภคก็จะเลือกซื้อสินค้าของบริษัทที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และจากงานวิจัยเรื่องการยินดีซื้อสินค้าของผู้บริโภคชาวไทยพบว่าร้อยละ 90 ยินดีซื้อสินค้าจากผู้ผลิตที่ทำการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและมีความรับผิดชอบต่อสังคม (Phinitkiansakun, 2015) 3) ด้านการให้บริการ ธุรกิจจะทำการให้บริการแก่ผู้บริโภคด้วยความเต็มใจและนำเสนอข้อมูลข่าวสารในสิ่งที่ เป็นประโยชน์และก่อให้เกิดความประทับใจแก่ผู้บริโภค 4) ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ธุรกิจจะต้องทำการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่บอกทั้งข้อดีและข้อเสียของสินค้าไม่ปิดบังหรือซ่อนเร้นข้อบกพร่องของสินค้า เนื้อหาในการโฆษณาจะต้องไม่เกินความเป็นจริงกล่าวคือการใช้ถ้อยคำที่มีลักษณะโอ้อวดสรรพคุณของสินค้าที่เกินความเป็นจริง ดังตัวอย่างขององค์กรธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อด้านคุณภาพสินค้าของบริษัทสโตน จำกัด โดยทางบริษัทให้ความสำคัญกับคุณภาพของสินค้าโดยได้ทำการวิจัยและนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในระบบการผลิตเพื่อทำให้ผลิตภัณฑ์ออกมามีคุณภาพและได้มาตรฐานสูงสุดเน้นการพัฒนาสินค้าที่มาจากวัตถุดิบที่มีคุณภาพภายใต้ขั้นตอนการผลิตที่ปลอดภัยต่อพนักงานและชุมชน (Moral Promotion Center (Public Organization), 2012)

ดังนั้นการประยุกต์ใช้จริยธรรมในการดำเนินงานของธุรกิจกับผู้บริโภคจะสามารถช่วยทำให้ธุรกิจอยู่รอดได้อย่างมั่นคงทั้งผู้บริหารและลูกจ้างขององค์กรธุรกิจต้องมีสำนึกและเจตนาที่ดีจะดำเนินธุรกิจอย่างมีคุณธรรม มอบแต่สิ่งที่ดีแก่ผู้บริโภค โดยกำหนดออกมาเป็นแผนและแนวปฏิบัติที่ดีที่จะตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่มีความถูกต้อง มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างสม่ำเสมอจะทำให้การนำจริยธรรมไปใช้กับผู้บริโภคเกิดความสำเร็จ

3. จริยธรรมขององค์กรธุรกิจกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

จากบทบาทและความสำคัญของเทคโนโลยีในปัจจุบันต่อการดำเนินธุรกิจซึ่งทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นการนำเอาจริยธรรมเข้ามาใช้กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้มีความถูกต้องจึงเป็นสิ่งที่ธุรกิจต้องมีการตระหนักโดยธุรกิจจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศที่สำคัญ 3 ประการ (Post, Lawrence & Weber, 2002) คือ 1) การให้ความคุ้มครองด้านสิทธิหรือข้อมูลส่วนบุคคลของพนักงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจ ไม่นำเอาข้อมูลส่วนบุคคลไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูลเป็นการล่วงหน้า 2) มีความซื่อสัตย์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกล่าวคือ ไม่กระทำการตกแต่งแก้ไขตัดแปลงข้อมูลส่วนตัวของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียดังกล่าว และ 3) การให้ความคุ้มครองข้อมูลสารสนเทศภายในองค์กรตลอดจนข้อมูลของลูกค้า กล่าวคือ องค์กรธุรกิจจะต้องจัดให้มีระบบเพื่อรักษาความปลอดภัยของข้อมูลภายในองค์กรเองและข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้า เช่น การวางระบบหรือมีโปรแกรมป้องกันไม่ให้เกิดการรั่วไหลของข้อมูลในองค์กรธุรกิจหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับล่วงละเมิดสิทธิหรือข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้า ดังตัวอย่าง บริษัท Acer ที่มีความรับผิดชอบต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศคือการกำหนดนโยบายด้านการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของลูกค้า กล่าวคือทางบริษัทจะไม่มี การแบ่งปันข้อมูลส่วนตัวของลูกค้ากับองค์กรภายนอกเพื่อใช้ในการดำเนินการด้านการตลาดหรือการซื้อขวนโดยไม่ได้รับความยินยอมจากลูกค้าก่อน (Acer Company Limited, 2014)

แม้ว่าความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีปัจจุบันเพิ่มมากขึ้นเพื่อสร้างความสะดวกสบายให้แก่คนในสังคมแต่ในทางกลับกันก็ก่อให้เกิดความเสียหายแก่คนในสังคมหากมีการนำเอาไปใช้ในทางที่ผิดตั้งนั้นข้อเสนอแนะให้องค์กรธุรกิจมีการประยุกต์ใช้จริยธรรมกับการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้ประสบความสำเร็จเพื่อสร้างความอยู่รอดให้แก่กิจการมีดังต่อไปนี้ 1) องค์กรธุรกิจจะต้องนำเอาเรื่องของจรรยาบรรณและจริยธรรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศกำหนดเป็นนโยบายหลักสำคัญขององค์กรที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติตามโดยผู้บริหารจะต้องกำหนดกฎกติกาที่พนักงานทุกคนจะต้องปฏิบัติตามเป็นลายลักษณ์อักษร หากใครละเมิดหรือฝ่าฝืนก็จะถูกลงโทษโดยตัวผู้บริหารจะต้องทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติ 2) องค์กรธุรกิจจะต้องมีการปรับนโยบายแนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันกล่าวคือมีการปรับเปลี่ยน กฎ ระเบียบของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีปัจจุบันซึ่งมีรูปแบบ วิธีการที่ก้าวหน้ามีความซับซ้อนในการปฏิบัติงานมากขึ้นอันอาจจะก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลหรือทำลายระบบการรักษาความปลอดภัยของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจได้ง่ายขึ้น และ 3) องค์กรธุรกิจควรปลูกฝังเรื่องความซื่อสัตย์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้คนในองค์กรเพราะการปลูกฝังค่านิยมจะช่วยให้พนักงานได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีจริยธรรมภายในองค์กรในการใช้เทคโนโลยีให้มีความถูกต้อง มีความรู้สึกละอายที่จะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไปในทางที่ผิดและก่อให้เกิดผลเสียทั้งต่อตนเองและองค์กรหากเมื่อไรก็ตามที่พนักงานในองค์กรธุรกิจมีความรู้สึกละอายใจในการทำผิดพนักงานก็จะไม่กล้ากระทำความผิดแต่กลับจะทุ่มเทกำลังความสามารถอย่างเต็มที่ที่จะปกป้องไม่ให้องค์กรธุรกิจนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในทางที่ผิดและก่อให้เกิดผลเสียหายแก่องค์กร

4. จริยธรรมทางธุรกิจกับสิ่งแวดล้อม

การดำเนินธุรกิจในอดีตที่ผ่านมาได้มีการนำเอาแนวคิดของลัทธิทุนนิยมมากำหนดเป็นกรอบที่สำคัญของการดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหวังการทำกำไรสูงสุด ธุรกิจจึงกระทำการต่าง ๆ ที่ขาดจริยธรรมและก่อให้เกิดปัญหาตามมาโดยหนึ่งในปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นปัญหาที่ปัจจุบันสังคมได้หันมาให้ความสนใจและกดดันให้ธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมโดยกำหนด

กรอบจริยธรรมที่สำคัญในการประกอบการอย่างมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (Bunbongkan, 2014) สรุปได้ดังต่อไปนี้ 1) การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ามากที่สุด เช่น ทำการผลิตโดยไม่ใช้วัตถุดิบจากทรัพยากรธรรมชาติเพื่อลดการทำลายและเบียดเบียนวัตถุดิบจากธรรมชาติ การนำเอาวัสดุที่ใช้แล้วเพียงครั้งเดียวนำมาใช้ใหม่ ดังตัวอย่าง บริษัทดับเบิลเอจำกัด ได้นำเอาจริยธรรมทางธุรกิจในการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กล่าวคือทำการผลิตโดยไม่ใช้วัตถุดิบจากทรัพยากรธรรมชาติเพื่อลดการทำลายและเบียดเบียนวัตถุดิบจากธรรมชาติ ผลิตรกระดาษโดยใช้วัตถุดิบจากไม้ปลูก ไม่ใช่จากป่าธรรมชาติ ใช้เวลาปลูกต้นไม้ 3-5 ปีส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกต้นไม้บนคันนาหรือพื้นที่ว่างเปล่าซึ่งเป็นการอนุรักษ์ไม้จากป่าธรรมชาติ และยังเป็นแหล่งดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ที่ยั่งยืนแหล่งใหม่ให้กับโลก (Double A Company Limited, 2014) 2) การจัดการคุณภาพของสิ่งแวดล้อมโดยการใช้เทคโนโลยีสะอาดซึ่งเป็นกระบวนการในการปรับปรุงและพัฒนาการผลิตให้มีประสิทธิภาพ การให้บริการโดยก่อให้เกิดผลกระทบหรือผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังตัวอย่างการนำเอาจริยธรรมทางธุรกิจเข้ามาใช้ในการผลิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารตำบลท่ากว้าง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่โดยมีการนำเอาวัตถุดิบที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมเข้ามาใช้ในการผลิต กล่าวคือ ทางกลุ่มฯได้นำเอาผลไม้จากท้องถิ่นมาทำการแปรรูปโดยคัดเลือกแต่เฉพาะผลไม้ที่มีคุณภาพดี ไม่ใช่สารที่เร่งผลผลิตและเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อมซึ่งทำให้สินค้าที่ผลิตออกมาได้รับการยอมรับและความเชื่อถือจากผู้บริโภคและได้รับเครื่องหมาย ออย. จากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (Sura, Somyana & Khumjai, 2014)

จากแรงกดดันทางสังคมที่ต้องการให้ธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมเพราะถ้าหากองค์กรธุรกิจใดไม่คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมก็จะมีผลทำให้สังคมไม่มีการยอมรับ ไม่มีความเชื่อถือและศรัทธาต่อธุรกิจและในที่สุดธุรกิจก็จะต้องยุติการดำเนินงาน ดังนั้นแนวทางในการป้องกันและหลีกเลี่ยงปัญหาองค์กรธุรกิจดำเนินงานโดยขาดจริยธรรม ผู้ประกอบการธุรกิจพึงปฏิบัติดังต่อไปนี้ 1) การจัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานในด้านการปฏิบัติงานให้เกิดความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 2) การสื่อสารที่มีช่องทางหลากหลายเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากการสื่อสารแบบเดิม เช่นการสื่อสารผ่านทางระบบออนไลน์ หรือการสร้างแพลตฟอร์มขึ้นมาเพื่อให้พนักงานและผู้บริหารได้รับข้อมูลข่าวสารที่สำคัญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย อาชีวอนามัยพร้อมรับฟังข้อร้องเรียนต่าง ๆ 3) การจัดซื้อจัดหา ให้มีข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยที่ผู้รับเหมาจะต้องปฏิบัติไว้เป็นส่วนหนึ่งในสัญญาหรือเอกสารอ้างอิงก่อนปฏิบัติงาน 4) เจ้าของกิจการควรเป็นผู้นำในการปลูกจิตสำนึกพนักงานของธุรกิจให้มีความรับผิดชอบต่อและเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมโดยไม่กระทำการใดที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม

สรุป

การดำเนินธุรกิจในปัจจุบันที่ต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงตลอดจนการแข่งขันกันอย่างรุนแรง ดังนั้นการสร้างความปลอดภัยให้กับธุรกิจเป็นสิ่งที่จะต้องธุรกิจมีความต้องการอย่างยิ่งยวด ดังนั้นการดำเนินธุรกิจที่จะสามารถดำรงคงอยู่ได้นอกเหนือจากจะต้องอาศัยกลยุทธ์ กระบวนการตลอดจนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของแต่ละองค์กรธุรกิจแล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง

ที่ธุรกิจพึงมีและพึงกระทำก็คือ การนำเอาจริยธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้กับการดำเนินธุรกิจในการที่จะช่วยทำให้ธุรกิจสามารถอยู่รอดได้ โดยการประยุกต์ใช้จริยธรรมกับการการดำเนินธุรกิจรูปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้ คือ 1) จริยธรรมธุรกิจกับการทำงานของพนักงาน ผู้ประกอบการจะต้องมีคุณธรรมในการปฏิบัติกับพนักงานโดยยึดหลักสำคัญ 3 ประการคือ หลักของความสามารถ หลักความเสมอภาค และหลักความมั่นคงในการทำงาน 2) จริยธรรมทางธุรกิจกับผู้บริโภค ผู้ประกอบการจะต้องมีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านคุณภาพของสินค้าและการให้บริการตลอดจนการโฆษณาประชาสัมพันธ์ 3) จริยธรรมทางธุรกิจในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบไปด้วยการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจ การจัดวางระบบความปลอดภัยเพื่อป้องกันข้อมูลขององค์กรและข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้า มีความซื่อสัตย์ไม่ทำการดัดแปลงและแก้ไขข้อมูลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของธุรกิจ และ 4) จริยธรรมทางธุรกิจกับสิ่งแวดล้อม คือการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดการคุณภาพของสิ่งแวดล้อมโดยใช้เทคโนโลยีสะอาดเพื่อพัฒนาการผลิตให้มีประสิทธิภาพแต่ก่อให้เกิดผลเสียแก่สิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

References

- Acer Company Limited. (2014). **borikan ACER nayobai kieokap khwampen suantua** [ACER Service, Private Policy]. Retrieved from www.acer.com.
- Bangmo, S. (2000). **Business Ethics**. Bangkok: Patanavitkanpim.
- Beauchamp, T. & Bowie, N. (2004). **Ethical Theory and Business**. NJ: Pearson Prentice Hall.
- Bunbongkan, J. (2014). **Business Ethics**. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Double a Company Limited. (2014). **Pratyā thurakit khong bor ri sat dobbau 'e** [Business Philosophy of Double A Company Ltd.]. Retrieved from www.csr.doublepaper.com
- Ferrell, O. C. & Hirt, G. (2008). **Business a Changing World**. Irwin: McGraw-Hill.
- Institute for Small and Medium Enterprises Development. (2015). **rāngwan thammaphiban di den haeng pi Pho,So, songphanharojhasipha** [Distinguish Good Governance Awards 2015]. Bangkok: Moral Promotion Center (Public Organization).
- Krasaesunthon, S. (2015). **chariyatham nai phak thurakit** [Business Ethics]. **Journal of research and development, Office of Academic, The Secretarial of the House of Representatives**. 18(2) 45-52.
- Moore, B. & Bruder, K. (2006). **Philosophy the Power of Ideas**. Irwin: McGraw-Hill.
- Moral Promotion Center (Public Organization). (2012). **tan baep thurakit khunnatham chet borisat** [7 Best Practice of Ethical Business Enterprises]. Bangkok: JST Publishing.

- Nkomo, S., Foltler, M. & McAfee, B. (2008). **Human Resource Management Application**. Mason: South-Western.
- Office of Statistic and Information, Bank of Thailand. (2018). **Data Base of SMEs in Thailand**. Retrieved from www.bot.or.th/statistics/article/doc-lib-statinfocus/smes.pdf
- Phinitkiatsakul, S. (2015). **‘itthiphon khōng khwāmrapphitchōp tō sangkhom thī mī phon tō prasitthiphon nai kānbōrihān klum bōrisat pha dāeng ‘indattri čhamkat** [Effect of Corporate Social Responsibility influencing efficiency of Management of Padang Industry Company Limited]. Master’s thesis, Bangkok University.
- Pisalbutra, S. (2005). **Business Ethics**. Bangkok: VS. Printing.
- Post, J., Lawrence, A. & Weber, J. (2002). **Business and Society: Corporate Strategy, Public Policy, Ethics**. Irwin: Mc-Graw Hill.
- Research Center, Thurakbundit University. (2013). **hrōngkān samruāt phruttkam læ thatsanakhati khōng phubōriphok kiēokap khwāmrapphitchōp tō sangkhom nai prathēt Thai** [Survey of Behavior and Attitudes of Consumers Concerned in Corporate Social Responsibility in Thailand]. Retrieved from www.dpu.ac.th
- Shaw, W. (2011). **Business Ethics**. Boston: Wadsworth.
- Sihaamphai, P. (2000). **phūnthān kānsuksā thāng sātsanā læ čharyatham** [Basic of Religious Study and Ethics]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Sura, k., Somyana, W. & Khumjai, k. (2014). **raīngān kānphatthana sētthakit læ sangkhom phāk chonnabot læ chumchon mūāng: sētthakit chumchon choēng khunnatham čhangwat Čiāng Mai** [Report of Rural and Urban Socio-Economic Development: Chiang Mai Moral Economic Community] Bangkok: Moral Promotion Center.
- Suwanapak, T. (2013). **čharyatham thāng thurakit læ phonlakā rōdam noēn ngān khōng wisāhakit khanāt klāng læ khanāt yoīm nai čhangwat Mukdāhān** [Business Ethics and Performance of Small and Medium-Sized Enterprises of Mukdahan Province]. **Journal of Humanities and Social Science** 4(1), 46-60.
- Thewintho, P. (2007). **čharyatham læ khunnatham** [Ethics and Morality]. Bangkok: Odianstore.

- Traichakphop, P. (1998). phūbōr̄iphōk̄ kap khwāmrapphitchōp̄ tō sangkhom khōng 'ongkōn thurakit nai prathēt Thai [Behaviour, attitudes of consumers towards social responsibility of business organizations in Thailand] (December 29, 1998) *Prachachartthurakit*. 5.
- Velasquez, M. (2006). *Business Ethics: Concepts and Cases*. NJ: Prentice-Hall.
- Wattananarangsān, P. (2016). k̄n phōēm prasitthiphāp̄ k̄n patibat ngān khōng phanakngān nai rōngrēm radap sī dāo nai yān sayām sa kwæ [Increasing Performance Efficiency of Employers in 4 star hotel in Siam Square]. Master's thesis. Bangkok University.